

MESTNA KNJIŽNICA IZOLA

Tamara Krstič

**SODELOVANJE MESTNE KNJIŽNICE IZOLA Z VZGOJITELJICAMI VIZ VRTEC
MAVRICA IZOLA NA PODROČJU BRALNE PISMENOSTI**

Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Izola, 2024

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

Ime in PRIIMEK: Tamara KRSTIČ

Naslov pisne naloge: Sodelovanje Mestne knjižnice Izola z vzgojiteljicami VIZ Vrtec Mavrica Izola na področju bralne pismenosti

Kraj: Izola

Leto: 2024

Št. strani: 30

Št. slik: 10

Št. preglednic: 0

Št. prilog: 1

Št. strani prilog: 8

Št. referenc: 29

Strokovno usposabljanje za bibliotekarski izpit je potekalo v: Mestni knjižnici Izola

Mentor v času strokovnega usposabljanja (ime in priimek, naziv delovne organizacije):

Darja Kromar, Mestna knjižnica Izola

UDK: 37.011.22:028.5(497.4Izola)

Ključne besede: pismenost, predbralna pismenost, branje, bralna pismenost, bralna kultura

Izvleček:

Namen: Namen pisne naloge je bil raziskati vlogo in pomen sodelovanja med vzgojiteljicami VIZ Vrtec Mavrica Izola in Mestno knjižnico Izola na področju bralne pismenosti. Cilj naloge je bil ugotoviti, ali vzgojiteljice sodelujejo s knjižnico in kako pogosto, katerih dejavnosti za razvoj veščin bralne pismenosti se poslužujejo in kakšna stališča imajo do le-teh ter česa si v prihodnje želijo.

Metodologija: Raziskava je zajela 15 od skupno 29 vzgojiteljic VIZ Vrtec Mavrica Izola, ki so v šolskem letu 2023/24 vodile enega izmed oddelkov vrtca. Vabilo k izpolnjevanju ankete je bilo razposlano v sodelovanju z vodstvom vrtca ter je bilo izvedeno na začetku septembra¹, s pomočjo spletnega orodja 1KA. Pri ugotavljanju načinov sodelovanja vzgojiteljic in knjižnice so bile uporabljene različne vrste vprašanj (en odgovor, več odgovorov, Likertova lestvica, odprta vprašanja).

Rezultati: Študija je zbrala podatke o dejavnostih in projektih, ki so jih v šolskem letu 2023/24 izvajale vzgojiteljice VIZ Vrtec Mavrica Izola na področju bralne pismenosti. Ugotovljeno je bilo, da vse vzgojiteljice sodelujejo z Mestno knjižnico Izola, vendar različno pogosto, pri čemer je najpogostejša oblika sodelovanja obisk pravljичne ure za otroke v prostorih knjižnice. V prihodnje si vzgojiteljice predvsem želijo, da bi Mestna knjižnica Izola ponudila več dejavnosti za spodbujanje razvoja družinske pismenosti.

Omejitve raziskave: Rezultatov raziskave, zaradi premajhnega raziskovalnega vzorca, ni možno posplošiti na celoten vrtec, ravno tako ne na regijsko ali nacionalno raven.

Izvirnost/uporabnost raziskave: Pričujoča raziskava nam daje vpogled v stališča vzgojiteljic VIZ Vrtec Mavrica Izola glede vrtčevske knjižnice, dejavnosti in projektov za razvoj veščin bralne pismenosti ter glede sodelovanja z Mestno knjižnico Izola. Rezultati raziskave bodo tako v prihodnje uporabljeni pri načrtovanju novih dejavnosti knjižnice na področju bralne pismenosti.

¹ Od 2. 9. 2024 do 15. 9. 2024.

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	1
1.1	MESTNA KNJIŽNICA IZOLA	2
2	TEORETIČNA IZHODIŠČA	3
2.1	PISMENOST	3
2.2	PORAJAJOČA SE PISMENOST	4
2.3	BRANJE	5
2.4	BRALNA KULTURA IN BRALNA PISMENOST	6
3	KURIKULUM ZA VRTCE	7
4	DEJAVNOSTI ZA SPODBUJANJE BRANJA	10
4.1	SPODBUJANJE BRANJA V DRUŽINSKEM OKOLJU	10
4.2	OBISK KNJIŽNICE	12
4.3	BRALNI KOTIČEK	13
4.4	GLASNO BRANJE VZGOJITELJA V SKUPINI	14
5	RAZISKAVA	15
5.1	NAMEN RAZISKAVE IN HIPOTEZE	15
5.2	METODOLOGIJA	16
5.3	PREDSTAVITEV IN RAZLAGA REZULTATOV RAZISKAVE	16
5.3.1	Splošni demografski podatki	17
5.3.2	Vrtčevska knjižnica	18
5.3.3	Dejavnosti, projekti za spodbujanje bralne pismenosti	19
5.3.4	Sodelovanje vzgojiteljic z Mestno knjižnico Izola	22
6	RAZPRAVA IN ZAKLJUČKI	25
7	NAVEDENI VIRI IN LITERATURA	28
	PRILOGE	I

KAZALO SLIK

Slika 1:	Delovna doba vzgojiteljic v vzgoji in izobraževanju (n = 15)	17
Slika 2:	Vrste oddelkov glede na starostna obdobja (n = 15)	18
Slika 3:	V kolikšni meri gradivo vrtčevske knjižnice zadosti potrebam vzgojiteljev za delo z otroki v skupini (n = 13)	19

Slika 4: Projekti/dejavnosti, ki jih vzgojiteljice VIZ Vrta Mavrica izvajajo za spodbujanje bralne pismenosti (n = 15).....	20
Slika 5: Stališča vzgojiteljic do predšolske bralne značke (n = 15)	21
Slika 6: Načini spodbujanja branja v družinskem okolju (n = 15).....	22
Slika 7: Pogostost sodelovanja vzgojiteljic z Mestno knjižnico Izola (n = 15).....	22
Slika 8: Načini sodelovanja vzgojiteljic z Mestno knjižnico Izola (n = 15).....	23
Slika 9: Razlogi vzgojiteljev za sodelovanje z Mestno knjižnico Izola (n = 15)	24
Slika 10: Storitve, ki jih vzgojiteljice pogrešajo v sodelovanju z Mestno knjižnico Izola (n = 15).....	25

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Anketni vprašalnik: Sodelovanje Mestne knjižnice Izola z vzgojiteljicami VIZ Vrtec Mavrica Izola na področju bralne pismenosti.....	I
--	---

ZAHVALA

Zahvaljujem se Mestni knjižnici Izola, ki mi je omogočila strokovno izpopolnjevanje s področja bibliotekarstva ter svoji mentorici, Darji Kromar, za njeno strokovno pomoč, usmerjanje in svetovanje pri pripravi zaključne naloge za bibliotekarski izpit.

Zahvaljujem se vodstvu VIZ Vrtec Mavrica Izola za pomoč pri posredovanju anketnega vprašalnika, vzgojiteljem/icam ter vsem sodelujočim v raziskavi, da so si vzeli čas in izpolnili anketo.

1 UVOD

Bralna pismenost je ena izmed gradnikov pismenosti, ki jo posameznik razvija skozi vse življenje. V obdobju pred otrokovim formalnim vstopom v šolo, ko otrok še ne zna brati in pisati, govorimo o predbralnem obdobju ali o predbralni, porajajoči se ali zgodnji pismenosti. Na njen razvoj vpliva predvsem otrokovo domače okolje – zgled staršev, ob vstopu v vrtec pa pomembno vlogo pri razvoju porajajoče se pismenosti prevzamejo vzgojiteljice² in drugi strokovni delavci vrtca. Skupaj so zadolženi, da otrokom omogočijo dostop do bralnega gradiva, da jim dajejo pozitivne bralne spodbude, da jim glasno berejo, predvsem pa, da so jim zgled s tem, ko sami posegajo po knjigah.

Mestna knjižnica Izola je v svoji strategiji razvoja za obdobje od leta 2021 do 2025 prepoznala pomen širjenja bralne kulture, zato bo »ob že obstoječih oblikah spodbujanja bralne kulture in ljubezni do branja tudi v prihodnosti nudila pester nabor dejavnosti in prireditev za obiskovalce knjižnice« (Strategija razvoja ..., 2020, str. 23). Knjižnica se že vrsto let odziva na konkretne potrebe različnih ciljnih skupin uporabnikov in izvaja različne bibliopedagoške dejavnosti, namenjene mladim in bodočim bralcem. V sodelovanju s strokovnimi delavci VIZ Vrtec Mavrica Izola preko rednih obiskov knjižnice posameznih vrtčevskih skupin krepi oblikovanje pozitivnega odnosa otroka do branja in knjige.

Namen pričujoče raziskave je analizirati sodelovanje med Mestno knjižnico Izola in vzgojiteljicami VIZ Vrtec Mavrica Izola na področju bralne pismenosti. Cilj bo ugotoviti, katerih dejavnosti, projektov za razvoj bralne pismenosti, se vzgojiteljice poslužujejo. Ali je vzgojiteljicam na voljo vrtčevska knjižnica in ali zadosti njihovim potrebam pri delu z otroki? Ali vzgojiteljice sodelujejo z Mestno knjižnico Izola in kako pogosto sodelujejo ter kako bi lahko to sodelovanje še izboljšali?

Predpostavljamo, da vzgojiteljice VIZ Vrtec Mavrica Izola pogosto sodelujejo z Mestno knjižnico Izola; da se jim zdi sodelovanje pomembno, ker tako lažje uresničujejo cilje s področja jezika, kot jih opredeljuje Kurikulum za vrtce; da se ne odločajo za izvajanje predšolske bralne značke zato, ker težko pritegnejo starše k sodelovanju; da je del vsake igralnice v vrtcu tudi bralni kotiček; da se vzgojiteljice z manj leti delovnih izkušenj v vzgoji

² Beseda vzgojiteljice bo skozi celo nalogo uporabljena kot enakovreden termin za oba spola.

in izobraževanju pogosteje odločajo za izvajanje predšolske bralne značke in da je vrtčevska knjižnica namenjena le strokovnim delavcem vrtca.

Na podlagi študija literature bodo v teoretičnem delu naloge opredeljeni pojmi: pismenost, predbralna pismenost, branje, bralna kultura in bralna pismenost. Predstavljene bodo dejavnosti, projekti za razvijanje veščin bralne pismenosti ter smernice Kurikuluma za vrtce za področje jezika (poglavje 4.2). V empiričnem delu naloge bodo predstavljeni rezultati, ki smo jih pridobili preko anketnega vprašalnika. Slednjega smo oblikovali s pomočjo spletnega orodja 1KA in ga v sodelovanju z vodstvom VIZ Vrtec Mavrica Izola posredovali vsem vzgojiteljicam vrtca, ki so v šolskem letu vodile enega izmed oddelkov vrtca. Raziskava je bila izvedena med 2. 9. 2024 in 15. 9. 2024, njeni rezultati pa bodo uporabljeni kot izhodišče pri načrtovanju bodočih dejavnosti knjižnice na področju bralne pismenosti.

1.1 MESTNA KNJIŽNICA IZOLA

Mestna knjižnica Izola je ena izmed 58 splošnih knjižnic v Sloveniji. Ustanovljena je bila leta 1958 s strani občine Izola. Ker leži na dvojezičnem območju, opravlja knjižnično dejavnost tako za slovensko govoreče prebivalstvo kot za italijansko manjšino. Zaradi hude prostorske stiske se je knjižnica leta 2004 preselila v nove, preurejene pritlične prostore zgradbe vrtca v Livadah, kjer še danes sobiva skupaj z VIZ Vrtec Mavrica Izola.

Leta 1998 je Mestna knjižnica Izola odprla vrata neformalnim oblikam učenja in izobraževanja odraslih z dvema projektoma: Središčem za samostojno učenje in Borzo znanja. Izolskim prebivalcem je tako ponudila drugačne načine in oblike učenja ter spodbudila medgeneracijsko in medkulturno učenje. Projekta sta bila ukinjena konec leta 2021 zaradi prenehanja finančne podpore s strani države, nadomestil pa ju je Učni center – center za vseživljenjsko učenje, ki v prostorih knjižnice deluje še danes.

S pestro ponudbo dejavnosti si Mestna knjižnica Izola vseskozi prizadeva za zadovoljevanje potreb svojih uporabnikov. S tem namenom skrbi za urejeno in ažurno zbirko gradiva, redno organizira literarne večere, raznovrstna predavanja, pogovorne večere z Zanimivimi Izolani, delavnice za razvoj osebne rasti, delavnice 3D modeliranja in skeniranja itd.

Od leta 1994 naprej v knjižnici delujejo tematsko različni študijski krožki³, v katerih se zbirajo interesne skupine ljudi z namenom skupnega učenja in poglobljanja obstoječega znanja o določeni temi, ki si želijo z na novo pridobljenimi izkušnjami obogatiti sebe in okolico. V dvajsetih letih se je zvrstilo več krožkov, povezanih z bralno pismenostjo, in sicer Pravljičarstvo, Branje ostarelim in slabovidnim na domu, Pravljične delavnice in lutkarstvo, Pravljičice za Varstveno delovni center in druge, Branje in osebna rast, Beremo s starši⁴ itd.

Za otroke prireja Mestna knjižnica Izola pravljíčne ure in ustvarjalne delavnice, pripravlja bralne kovčke, prireja knjižne razstave in uganke meseca, izvaja dejavnosti, kot so vrtec na obisku v knjižnici itd.

V svojih prostorih redno gosti razstave lokalnih umetnikov in ustvarjalcev ter sodeluje v projektih, kot so Primorci beremo, Rastem s knjigo, Rovka črkolovka, Knjižnica semen, Slovenci za turiste itd. S svojo dejavnostjo knjižnica deluje tudi izven svojih zidov, na primer s premičnimi zbirkami, v Centru starejših v Livadah, s knjižnico na plaži ter z vrsto prireditev in dogodkov, ki jih za svoje uporabnike izpelje zunaj svoje lokacije.

Zaposleni Mestne knjižnice Izola si vseskozi prizadevamo, da bi bila knjižnica, kakor je zapisano v Strategiji razvoja Mestne knjižnice Izola 2021–2025 (2020, str. 10), »prostor učenja, srečevanja in druženja ter varno zavetje za uporabnike vseh starostnih skupin in generacij, za vse iskalce različnih znanj ter prostor kakovostne izrabe prostega časa.«

2 TEORETIČNA IZHODIŠČA

2.1 PISMENOST

Izraz pismenost izvira iz latinske besede *litteratus*, ki označuje človeka, ki se uči. Kadar govorimo o pismenosti, ne govorimo samo o posameznikovi sposobnosti branja in pisanja,

³ Študijski krožki delujejo pod strokovnim okriljem Andragoškega centra Republike Slovenije.

⁴ Cilj študijskega krožka Beremo s starši je bil »navdušiti starše za vsakodnevno branje pravljíc, ohranjanje vrednot, oblikovanje seznama priporočenega branja ter zbiranje strokovnega gradiva o vzgoji, pomenu pridobivanja dobrih bralnih zmožnosti in vseh dobrih straneh branja.« (Hrs, 2008, str. 62)

temveč tudi o drugih spretnostih, znanjih in vedenjih, ki se razvijajo vse od rojstva naprej, skozi celo življenje (Colja, 2013; Pečjak, 2010).

Avtorica Pečjak (2010) je različne definicije pismenosti razdelila v tri skupine, glede na njihove strukturne elemente:

- na definicije pismenosti, ki poudarjajo spretnost branja in pojem pismenosti uporabljajo kot sinonim za bralno pismenost,
- na definicije, ki opredeljujejo pismenost kot spretnost branja in pisanja⁵,
- na definicije, ki poleg branja in pisanja vključujejo še spretnost računanja⁶.

Definicija pismenosti ni ena sama in nikakor ni dokončna. Pismenost je kompleksna sposobnost, ki vključuje različne spretnosti in sposobnosti, kot so branje, pisanje in računanje. Spreminja se od kulture do kulture in glede na okoliščine, zato v različnih pogojih govorimo o različnih pismenostih. Je kulturno, socialno in zgodovinsko-geografsko determiniran pojem, ki osebi omogoča aktivno udeležbo v družbi (Colja, 2013; Haramija in Vilar, 2017; Pečjak, 2010).

2.2 PORAJAJOČA SE PISMENOST

»Pismenost se pojavlja že pred formalnim šolanjem otroka. Na njen razvoj vpliva, poleg otrokovih notranjih dejavnikov, tudi zunanje okolje, predvsem pa otrokovo domače okolje. Tam otrok spoznava jezik, razvija govor, sposobnost poslušanja in razumevanja ustnih sporočil, stopi v stik s pisano besedo in prek družinskih dejavnosti spoznava njene socialne funkcije.« (Colja, 2013, str. 7)

Obdobju od rojstva otroka pa vse do njegovega vstopa v šolo, ko se začne sistematično učiti branja in pisanja, pravimo predbralno obdobje; pismenosti, ki se tedaj razvija, pa predbralna ali porajajoča se ali zgodnja pismenost. S pojmom porajajoča se pismenost opredeljujemo tako vse, kar otrok ve o branju in pisanju, preden se le-tega sam nauči. Najlažje jo prepoznamo po

⁵ Primer je definicija Slovarja slovenskega knjižnega jezika (2014), ki pravi, da je pismenost »znanje branja in pisanja // ekspr. znanje, poznavanje česa sploh: politična, prometna pismenost.«

⁶ Primer take definicije je UNESCO-va definicija pismenosti iz leta 1978, ki pravi, da je oseba pismena, kadar »lahko sodeluje v vseh življenjskih dejavnostih, v katerih se zahteva pismenost za vsakodnevno delovanje v družbeni skupnosti ter uporablja svoje bralne, pisne in računske spretnosti/.../za osebni razvoj družbene skupnosti.« (UNESCO, 2013, str. 2)

tem, da se otroci pretvarjajo, da berejo in pišejo, čeprav tega še ne znajo (Grginič, 2005; Pečjak, 2010; Vilar, 2017).

V predbralnem obdobju otroci spoznavajo različne vidike jezika – pomenskega in skladenjskega ter pridobivajo znanje o naravi besed, istočasno razvijajo tudi spretnosti vidnega in slušnega razločevanja. V stik prihajajo s knjigami, tiskom in ilustracijami. Tako otroci spoznajo splošna pravila v zvezi s knjigo: naučijo se, da v knjige ne smemo risati, da jih ne smemo trgati, da se besedilo nadaljuje skozi celo knjigo, da nam ilustracije lahko pomagajo razumeti zgodbo in da dopolnjujejo besedilo (Pečjak, 2010; Vilar, 2017).

Pomembno vlogo pri razvoju porajajoče se pismenosti imajo najprej straši, ob vstopu otrok v vrtec ali šolo, pa vsi strokovni delavci vrtecev in šol. Odrasli so namreč tisti, ki skrbijo, da otroci pridejo v stik z vsemi dejavniki razvoja porajajoče se pismenosti, saj skrbijo za:

- obkroženost otroka z bralnim gradivom,
- bralne spodbude in glasno branje otroku,
- zgled odraslega, ki sam bere.

Ob tem je pomembno zavedanje staršev in drugih odraslih o pomenu branja za otrokov razvoj ter branja kot vez med otrokom in starši/odraslimi (Slapar, 2013; Vilar, 2017).

2.3 BRANJE

Branje je kompleksen miselni proces, v katerem mora bralec najprej analizirati črte, iz njih razbrati črke, te pa pretvoriti v glasove in povezati v besede, besede v povedi. Gre torej za »dekodiranje besede na podlagi grafičnih znakov, a tudi za razumevanje pomena posameznih besed, stavkov in večjih besedilnih enot.« (Colja, 2013, str. 17)

Branje je veščina, ki jo ljudje uporabljamo vsak dan, skozi celo svoje življenje. Je temeljno sredstvo za pridobivanje novega znanja, ki ga moramo nenehno razvijati in je bistvenega pomena za ustrezno socializacijo v družbi. Branje se pojavlja v različnih oblikah, kontekstih in za različne namene ter je hkrati sredstvo za doseganje različnih ciljev v življenju. Branje ima tako pozitivne učinke na posameznika, kot na celotno družbo (Bogataj, 2019; Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti, 2019; Vilar, 2017).

Pomembno vlogo pri razvoju branja in odnosa do branja imajo pri otrocih najprej starši, ob vstopu v vrtec in šolo pa vzgojiteljice in učiteljice. Raziskave, ki so jih opravili Niklas in drugi avtorji, so pokazale, da lahko z analizo števila knjig, ki jih je otrok imel na voljo v domačem gospodinjstvu ter časom, ki so ga starši namenili branju otrokom, napovemo/predvidimo besedišče in fonološko zavedanje predšolskega otroka ter njegovega razvoja bralnih kompetenc. Dokazali so, da so otroci, katerim so starši začeli prej brati, pokazali večje sposobnosti za iskanje rim, za verbalno razumevanje in za skladnjo (Bogataj, 2019; Skubic, 2017; Niklas in Schneider, 2013; Niklas idr., 2016).

2.4 BRALNA KULTURA IN BRALNA PISMENOST

Bralna pismenost je v Nacionalni strategiji za razvoj bralne pismenosti (2019, str. 3) definirana kot »stalno razvijajoča se zmožnost posameznika in posameznice za razumevanje, (kritično) vrednotenje in uporabo pisnih informacij. Ta zmožnost vključuje razvite bralne veščine, (kritično) razumevanje prebranega in bralno kulturo (pojmovanje branja kot vrednote in motiviranosti za branje). Zato je temelj vseh drugih pismenosti in je ključna za razvijanje posameznikovih in posamezničnih sposobnosti ter njuno uspešno sodelovanje v družbi.«

Bralna pismenost je ena od sestavin pismenosti in je sestavljena iz štirih dejavnosti: branja, poslušanja, govorjenja in pisanja. Razvija se vse življenje v različnih okoliščinah in na različnih področjih ter prežema vse človekove dejavnosti. Je zmožnost pridobivanja in ustvarjanja novega znanja, ki omogoča in spodbuja osebni razvoj posameznika ter njegovo vključevanje v socialno skupnost. Vpliva na kakovost življenja posameznika. Za razvoj bralne pismenosti smo odgovorni vsi⁷ (Kerndl, 2022; Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti, 2019).

Bralna pismenost je osnova za vse druge pismenosti, zato bodo v nadaljevanju predstavljeni cilji pismenosti za predšolsko obdobje, kot jih določa Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti (2019, str. 9):

- »Ozaveščanje vseh staršev in bodočih staršev o pomenu družinskega branja, razvoja zgodnje pismenosti in bralne kulture z organiziranimi oblikami vzgoje in izobraževanja.

⁷ Vlada, ministrstva, mediji, lokalna skupnost, strokovni delavci in delavke v vzgoji in izobraževanju, kulturi in drugih javnih ustanovah, delodajalci, starši in vsak posameznik in posameznica zase.

- Vsem otrokom v vrtcih in drugih oblikah organiziranega varstva zagotoviti spodbudne predbralne in predpisalne dejavnosti za razvoj pojmovanja tiska, fonološkega zavedanja, grafomotorike, vidnega zaznavanja, in to v skladu z njihovimi razvojnimi značilnostmi ob upoštevanju individualnih potreb, interesov in okolja, iz katerega izhajajo.
- Z didaktično igro otrokom omogočiti spoznavanje jezika, razvoj govora, širjenje besedišča, razvoj razumevanja prebranega ter razvoj pozitivnega odnosa do branja.
- Navajanje otroka na uporabo knjižnega in neknjižnega gradiva ter različnih medijev.
- Zagotavljanje brezplačne ponudbe kakovostnih prostočasnih dejavnosti v lokalnih skupnostih za spodbujanje razvoja porajajoče se pismenosti.«

Ob koncu predšolskega obdobja naj bi tako starši bili seznanjeni s pomenom družinskega branja in bralne kulture. Otroci naj bi imeli razvite predbralne in predpisalne veščine, motivirani naj bi bili za branje in poslušanje besedil, sposobni naj bi se bili pogovarjali o prebranem. Otroci in starši naj bi skupaj uporabljali knjižno in neknjižno gradivo ter redno obiskovali knjižnico (Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti, 2019).

Kakor ugotavljata avtorici Haramija in Vilar, se bralna pismenost »prenaša medgeneracijsko z odraslih na otroke« (2017, str. 13), zato je zelo pomembno, kakšen odnos imajo odrasli do branja in bralne kulture. Slednja ni nič drugega kot odnos posameznika in družbe do knjige kot medija in do branja kot procesa. Gre za skupek vrednot, pojmovanj, pravil in sporočil v zvezi z branjem, ki so prisotne v družbi. Je torej odnos do branja kot procesa in hkrati tudi razvoj bralnih navad. Zato je za razvoj bralne pismenosti in kulture ključno, da otrok v svojem vsakdanu vidi odrasle brati. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da bralno kulturo oblikuje celotna družba, v katero so vključeni javni izobraževalni in knjižnični sistemi (Haramija in Vilar, 2017; Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti, 2019; Vilar, 2017).

3 KURIKULUM ZA VRTCE

Kurikulum za vrtce je nacionalni dokument, ki omogoča strokovno in kakovostno predšolsko vzgojo v vrtcu. Sprejet je bil leta 1999 in je namenjen vzgojiteljem, pomočnikom vzgojitelja, ravnateljem in svetovalnim delavcem. V njem so predstavljena osnovna načela in cilji predšolske vzgoje ter temeljno spoznanje, da otrok dojema in razume svet celostno v interakciji z vrstniki in odraslimi. V ospredje predšolske vzgoje je tako postavljen proces vzgoje in ne več

vsebina/program, saj se otrok uči iz lastnih izkušenj in v interakciji z okoljem (Grginič, 2005; Kurikulum za vrtce ..., 2019).

Kurikulum za vrtce ločuje šest področij dejavnosti v vrtcu: gibanje, jezik⁸, umetnost, družbo, naravo in matematiko ter prepoznava predšolsko obdobje kot najpomembnejše obdobje za razvoj govora, saj se v tem času otroci učijo izražanja čustev, misli, izkušenj in razumevanja sporočil drugih. Otroci se jezika v vrtcu učijo na več različnih načinov: s poslušanjem vsakdanjih pogovorov, ob glasnem branju odraslih, s pripovedovanjem, opisovanjem, ob rabi jezika v domišljjskih igrar, dramatizacijah, izmišljanju zgodbic itd. Pri tem je potrebno izpostaviti, da se zgodnja pismenost ne razvija samo na področju jezika, temveč tudi pri vseh ostalih področjih dejavnosti (Kerndl, 2022; Kovač, 2020; Kurikulum za vrtce ..., 2019).

Kljub temu, da je v Kurikulumu za vrtce (2019, str. 33) prepoznan pomen navajanja in zbliževanja otrok s knjigo, ni v njem zapisanega nobenega konkretnega cilja, ki bi se nanašal na knjižnico. Tako najdemo le cilje, ki se navezujejo na knjižno in književno vzgojo. Ti cilji so:

- »Otrok ob poslušanju in pripovedovanju pravljic ter drugih literarnih del razvija zmožnost domišljjske rabe jezika; spoznava moralno-etične dimenzije; s književno osebo se identificira ter doživlja književno dogajanje.
- Otrok prepozna, uživa in se zabava v nesmiselnih zgodbah, rimah, različnih glasovnih in besednih igrar, šalah ter pri tem doživlja zvočnost in ritem.
- Otrok razvija predbralne in predpisalne sposobnosti in spretnosti.
- Otrok razvija sposobnost miselnega in čustvenega sodelovanja v literarnem svetu.
- Otrok posluša različne literarne zvrsti ter spoznava razlike in podobnosti med njimi.
- Otrok spoznava besedo, knjigo kot vir informacij.
- Otrok ob knjigi doživlja ugodje, veselje, zabavo, povezuje estetsko in fizično ugodje ter pridobiva pozitiven odnos do literature.
- Otrok razvija sposobnost domišljjskega sooblikovanja in doživljanja literarnega sveta (predvsem podobo književne osebe in dogajalnega prostora).
- Otrok se uči samostojno pripovedovati.«

Knjižna vzgoja otrokom omogoča, da spoznajo knjigo kot vir informacij. »Ob seznanjanju s knjigami, tako leposlovnimi kot priročniki, in ob glasnem branju odraslih se seznanjajo z

⁸ Področje jezika je podrobneje opredeljeno v poglavju 4.2.

začetkom in smerjo branja, zavedajo se, da so simboli v knjigah črke, razlikujejo prvo in zadnjo stran knjige, ločijo slike (za gledanje), besede in besedilo (za branje) ter prepoznajo naslov na naslovnici.« (Grginič, 2005, str. 57)

Kurikulum za vrtce (2019, str. 33–34) navaja tudi primere dejavnosti za otroke od 1. do 3. leta starosti in od 3. do 6. leta starosti. Dejavnosti, ki so primerne za otroke od 1. do 3. leta starosti, so sledeče:

- »Otrok posluša svoji starosti primerne pravljice, zgodbe, uganke, pesmice ter pripovedi o dogodkih.
- Otrok se seznaja s knjigami, in sicer tako z leposlovnimi kot tudi s priročniki.
- Otrok posluša preproste zgodbe in se z odraslimi pogovarja o predmetih na slikah in v okolju.
- Otrok pripoveduje in prepeva uganke, izštevance, rime, kratke pesmice in zgodbe, v katerih se deli besedila ponavljajo in ki si jih izmisli sam ali pa jih ponavlja.
- Otrok s pomočjo knjig in drugih oblik tiska, ki so mu ves čas na voljo, da se z njimi igra in jih »bere«, spoznava vlogo simbolov in pisnega jezika.«

Dejavnosti, ki jih Kurikulum za vrtce (2019, str. 34–35) navaja kot primerne za otroke od 3. do 6. leta starosti so:

- »Otrok posluša pravljice, zgodbe, uganke, pesmice. Vsebine doživlja prek različnih medijev (audio in video), obišče gledališko predstavo (igrano in lutkovno), obišče filmsko predstavo, gleda risanke, obiskuje splošno knjižnico.
- Otrok posluša odraslega in otroka, posluša audio- in gleda video gradivo z raznovrstnimi literarnimi besedili tudi iz aktualne otroške kulture.
- Otrok samostojno pripoveduje zgodbe, jih obnavlja in si izmišljuje svoje.
- Otrok samostojno ustvarja knjigo, strip.
- Otrok spoznava, da je mogoče izgovorjene besede zapisati in jih nato znova prebrati.«

V Kurikulumu za vrtce je v podpoglavju 4.2.5 Vloga odraslih, izpostavljeno, da morajo osebe, ki delajo z otroki pripovedovati in brati otrokom za njihovo starost primerne pravljice, zgodbe, uganke, pesmice, uprizarjati lutkovne igre, ter jim tako omogočati stik s knjižnim in neknjižnim jezikom. Otroku naj odrasli omogočajo, da se s knjigami igra, naj ga spodbujajo k razpravljanju in pripovedovanju o prebranem. Otrokom naj omogočijo dostop do gradiva, ki je primerno njihovi starosti (Kurikulum za vrtce ..., 2019).

4 DEJAVNOSTI ZA SPODBUJANJE BRANJA

Otrok se z branjem najprej sreča v družini, kjer skupaj s starši ali drugimi bližnjimi sorodniki pregleduje knjige, revije. Tako se hitro oblikuje njegov odnos do knjige in branja, ki se načrtno ali nezavedno prenaša preko zgleda staršev oz. drugih pomembnih bližnjih oseb na otroke. Ob vstopu v vrtec, pomembno vlogo pri razvoju predbralne pismenosti prevzamejo vzgojiteljice in drugi strokovni delavci vrtca. Ti lahko z vrsto različnih načrtovanih dejavnosti pri otrocih razvijajo za branje potrebne veščine. V vrtcu se tako posvečajo spodbujanju branja v družinskem okolju, oblikujejo bralne kotičke v igralnicah, prek igre izvajajo različne vaje za razvijanje fonološkega zavedanja, glasno berejo otrokom, dramatizirajo pravljice ali zgodbe ter obiskujejo knjižnice (Bogataj, 2019; Slapar, 2013).

4.1 SPODBUJANJE BRANJA V DRUŽINSKEM OKOLJU

Otrok v predšolskem obdobju oblikuje svoj odnos do branja in knjige, zato je pomembno, da ga usmerimo h knjigi. Prijetno izkustvo, ki ga otrok doživi ob branju staršev, se v otroku trdno zasidra in ga v poznejših letih vzpodbudi, da se sam poda v pravljčni svet. V tem duhu se je v začetku 90-ih let 20. stoletja začela razvijati predšolska bralna značka (v nadaljevanju PBZ), kot podpora družinskemu branju in kot opora pri razvoju pismenosti otrok. Kot primer dobre prakse se je hitro razširila po vrtcih in knjižnicah po celi Sloveniji. Danes PBZ vodi Društvo Bralna značka Slovenije (Glinšek, 1998; Jamnik in Perko, 2017).

PBZ poteka med šolskim letom, od oktobra/novembra do konca marca/aprila. Starši otrokom preberejo določeno število knjig (običajno tri pravljice in eno pesmico), otroci pa jih nato predstavijo vzgojiteljici in vrstnikom v skupini. Pri tem je potrebno poudariti, da morajo vzgojiteljice načine preverjanja prebranega prilagoditi osebnostnim lastnostim otroka tako, da izberejo način, ki je otroku najbližje in ki mu najbolj ustreza. Otrok lahko tako:

- pripoveduje zgodbo celi skupini,
- pripoveduje zgodbo samo vzgojiteljici,
- zgodbo lahko pripovedujejo ob sliki,
- zgodbo lahko predstavi skupaj z drugimi otroki itd.

Na koncu bralne sezone sledi zaključna prireditev, ki je namenjena tako otrokom kot staršem. Na dogodku otroci prejmejo nagrade s priznanji za uspešno zaključeno bralno značko (Glinšek, 1998; Gričar, 2013; Jamnik, 1998b).

Namen PBZ je »pridobiti starše, da bi brali svojim otrokom v predšolskem in zgodnjem bralnem obdobju« (Jamnik, 1998b, str. 7). Cilj je torej spodbuditi starše k branju v družinskem krogu in k skupnemu obisku splošne knjižnice otrok in staršev. PBZ lahko motivira starše, ki morda ne znajo ali ne želijo tega sami početi, da otrokom približajo knjigo. Pokaže jim, kako naj otroku berejo in kako naj se o prebranem pogovarjajo, kje lahko dobijo knjige in katero gradivo je primerno za starost njihovih otrok⁹. Najpomembneje je, da starše pripravi k razmišljanju o pomenu knjige kot »sredstva za osebno bogatenje in učenje novega v življenju njihovih otrok.« (Glinšek, 1998, str. 11)

Ključ za uspešno izvedbo PBZ je torej uspešno motiviranje staršev za sodelovanje v projektu. Po avtorici Glinšek (1998), si vzgojiteljice pri tem lahko pomagajo s sledečimi razlagami:

- vez, ki se vzpostavi pri branju med otrokom in staršem, ima velik čustveni in vzgojni pomen za razvoj odnosa starš-otrok, s pomočjo pravljič lahko otroci premagajo svoje strahove in se lažje prilagodijo novim okoliščinam v družbi,
- knjige blagodejno spodbujajo otrokov jezikovni razvoj, ki neposredno vpliva na razvoj mišljenja,
- iz knjig se otroci učijo in širijo svoje intelektualno obzorje,
- knjige spodbujajo razvoj otrokove ustvarjalnosti.

Pomemben partner vzgojiteljicam v vrtcu pri izvajanju predšolske bralne značke je tudi splošna knjižnica, ki se lahko v PBZ vključi na več načinov. Po Glinšek (1998) lahko knjižnica:

- nudi pomoč pri pravi priporočilnih seznamov knjig za branje, prilagojenih otrokovi starosti,
- v primerih, ko vrtčevska knjižnica nima dovolj izvodov posamezne knjige, lahko poskrbi za ustrezno količino in literaturo za branje,

⁹ Vzgojiteljice v sodelovanju z Zvezo Bralna značka Slovenije ali splošno knjižnico lahko pripravijo priporočilne seznime knjig za branje.

- za mentorje PBZ lahko pripravi predavanja o literaturi za najmlajše in o pristopih posredovanja knjige otrokom,
- za udeležence PBZ lahko pripravi ure pravljic ali dejavnosti na temo pravljic,
- organizira lahko srečanja z avtorji knjig in na tak način obogati otrokovo srečanje s knjigo,
- pripravi lahko tematske razstave, ki bi starše in otroke spodbudile k sodelovanju v PBZ,
- nenazadnje pa PBZ spodbuja otroke in starše, da se včlanijo v splošno knjižnico.

Posebna oblika izvajanja PBZ je bralni nahrbtnik, vrečka ali kovček, ki med šolskim letom kroži med družinami otrok. V nahrbtniku so različne knjige, primerne za otroke in starše, ter zvezek, v katerega lahko otroci in starši narišejo in napišejo svoje vtise o prebranem. Priporočljivo je, da so v nahrbtniku tako leposlovna kot strokovna dela, vse od proze, poezije, poučnih knjig do revij. Nahrbtnik naj bi bil v vsaki družini en teden, pri čemer je najbolje, da se zamenjava izvede ob petkih. Bralni nahrbtnik je lahko v veliko pomoč strokovnim delavkam vrta pri izvajanju PBZ, saj skrajša pot knjig do družin otrok (Bogataj, 2019; Jamnik in Perko, 2017; Slapar, 2013; Vonta, 2003).

4.2 OBISK KNJIŽNICE

Vrtec na obisku v knjižnici je bibliopedagoška oblika dela, ki jo je začela izvajati Pionirska knjižnica v Ljubljani in je danes ena najbolj razširjenih in utečenih metod knjižne in književne vzgoje v splošnih knjižnicah. Knjižničarje in vzgojitelje povezuje v »skupnem prizadevanju, da bi otrokom približali knjižnico in knjigo, posredno pa vplivali tudi na njihove starše, da bi knjižnico začeli obiskovati tudi kot družina in da bi v svoje družinsko življenje postopno uvajali tudi knjigo in branje.« (Mlakar, 2009, str. 49)

Obisk knjižnice je običajno srečanje, kjer otroci preko pogovora in igre s knjižničarjem spoznajo razliko med knjigarno in knjižnico¹⁰, spoznajo raznolikost knjižnega in neknjižnega gradiva, naučijo se pravilnega rokovanja s knjigo in razlikovanja med poučno in leposlovno literaturo. Knjižničarji otroke tudi opozorijo na različne formate in oblike knjig (slikanice, kartonke, igroknjige itd.). Na ta način pridejo otroci v stik s pestrejšo in številčnejšo ponudbo knjig, srečajo se s knjižničarji, ki jim lahko pomagajo in svetujejo pri izbiri gradiva na

¹⁰ Razliko med izposoditi si in kupiti.

posamezno temo in ob tem spoznavajo sistem ureditve knjižnice in pravila obnašanja v njej. Starejši otroci se lahko naučijo poiskati pravo polico in izbrati knjigo sami (Grginič, 2005).

Obisk knjižnice navadno poteka tako, da knjižničar pričaka otroke pred vhodom v knjižnico, jih pozdravi in povabi, da vstopijo. Skupaj si ogledajo knjižnične prostore. Sledi pogovor, v katerem knjižničar otrokom pojasni pojme knjiga, knjižnica, knjigarna, izposoja itd. Srečanje se zaključi s pravljico in povabilom na ponovni obisk knjižnice (Medved, 1998; Mlakar, 2003).

Še ena dejavnost, ki jo vzgojiteljice izvajajo v sodelovanju s knjižnico, je dejavnost, imenovana knjižničar na obisku v vrtcu, ki združuje različne oblike dela. Knjižničar lahko obišče otroke v vrtcu in izvede bibliopedagoško uro – najpogosteje pripravi pravljico ali igralno uro s knjigo; lahko pa vrtec obišče ob roditeljskih sestankih. Za starše in strokovne delavce vrtca lahko pripravi predavanje o knjižni vzgoji, o pomenu skupnega branja z otroki v predšolskem obdobju ali pa jim predstavi zaključene tematske predstavitve knjig za različno stare predšolske otroke (Mlakar, 2003).

4.3 BRALNI KOTIČEK

Bralni kotiček je prostor v igralnici vrtca, kjer imajo otroci prost dostop do otroških knjig, revij in časopisov. Namenjen je branju in pisanju, zato so poleg polic s knjigami otrokom na voljo različni predmeti za sedenje (stoli, blazine, sedežne garniture) ter mizica s pisalnim priborom (barvice, flomastri, papir). Kotički naj bi v otrocih vzbudili občutek domačnosti in udobja, kjer lahko sami ali z drugimi otroki spoznavajo različne knjige, zato je ključno, da otroci sami dosežejo knjige (Grginič, 2005; Marjanovič Umek idr., 2022, Stritar, 2003).

Za uspešno književno vzgojo je pomembno, da so knjige v knjižnem kotičku »kakovostne in raznolike glede na teme, ilustracije, da v knjigah nastopajo junaki različnih spolov, da so poudarjene različne kulture, vrednote« (Marjanovič Umek idr., 2022, str. 116). Nekaj knjig naj bi bilo stalnih, druge pa naj bi si otroci ali vzgojiteljica redno izposojali v vrtčevski ali splošni knjižnici. Ponudbo knjig v bralnem kotičku se lahko popestri s knjigami, ki jih otroci izdelajo sami ali pa prinesejo od doma. Pomembno je, da so vse knjige primerne starosti otrok v skupini (Bogataj, 2019; Grginič, 2005; Jamnik, 1998a; Marjanovič Umek idr., 2022; Stritar, 2003).

Bralnik kotiček soustvarjajo vzgojiteljice in otroci, zato si lahko tudi skupaj izmislijo ime zanj. Kotiček je tako njihova skupna odgovornost, zato so tudi otroci odgovorni za urejenost prostora in knjig (Marjanovič Umek idr., 2022, Stritar, 2003).

4.4 GLASNO BRANJE VZGOJITELJA V SKUPINI

Skupno branje odraslih in otrok se najpogosteje odvija doma in v vrtcu. »Kakovostno skupno branje v vrtcu mora biti redno, namenjeno je lahko vsem otrokom v oddelku, manjšim skupinam otrok ali pa le posameznemu otroku« (Marjanovič Umek idr., 2022, str. 113). Priporočljivo je, da vzgojiteljice za branje izbirajo različna bralna gradiva, ki naj bodo kakovostna in primerna starosti otrok. Pomembno je, da se pri izboru gradiva upoštevajo želje in interesi otrok v skupini (Gričar, 2013; Marjanovič Umek idr., 2022).

Marjanovič Umek idr. (2022, str. 113) trdijo, da mora kakovostno skupno branje vsebovati sledeče elemente/dejavnosti:

- »Seznanitev s knjigo.
- Usmerjanje pozornosti na besede in pravila branja.
- Postavljanje vprašanj (pomembno je, da sprašujeta tako otrok kot odrasli).
- Raba novih besed med skupnim branjem.
- Spodbujanje otroka k razpravi, povzemanju, ustvarjanju novih asociacij, analizi, sintezi, napovedi.
- Spodbujanje otroka k vživljanju v čustva, misli in namere junakov in junakinj.
- Vključevanje otrokovih osebnih izkušenj ter njegovega razumevanja vsebine iz zgodbe v druge dejavnosti.«

Vzgojiteljice lahko v skupno branje vključijo vse otroke v skupini ali pa berejo le manjši skupini, 6–7 otrok. Priporočljivo je, da se branje, kadar je to le mogoče, izvaja v manjših skupinah, saj lahko tako vzgojiteljica lažje vključi vse otroke v proces branja, lažje ohranja njihovo pozornost in lažje jih spodbudi k aktivnemu sodelovanju. V manjših skupinah se lahko vzgojiteljica bolje prilagodi posameznim otrokom in njihovim govornim zmožnostim (Marjanovič Umek idr., 2022).

Pri skupnem branju lahko vzgojiteljica otrokom prebere celotno zgodbo ali pa le del. V tem primeru se od otrok pričakuje, da bodo pred nadaljevanjem branja obnovili del zgodbe, ki so jo

že predhodno brali. Tako vzgojiteljice razvijajo otrokove zmožnosti pomnjenja in jih spodbujajo k obnavljanju in pripovedovanju zgodb. Pri slednjem si lahko otroci pomagajo z različnimi lutkami, igračkami, risanjem, simbolno igro itd. (Marjanovič Umek idr., 2022)

5 RAZISKAVA

5.1 NAMEN RAZISKAVE IN HIPOTEZE

Namen raziskave je bil analizirati sodelovanje vzgojiteljic VIZ Vrtec Mavrica Izola z Mestno knjižnico Izola na področju bralne pismenosti. Želeli smo pridobiti informacije o stališčih vzgojiteljic glede dejavnosti, ki jih izvajajo za razvoj veščin predbralne pismenosti z namenom lažjega in bolj ciljno usmerjenega načrtovanja bodočih dejavnosti knjižnice na tem področju.

Z anketnim vprašalnikom smo želeli pridobiti podatke o tem, katere dejavnosti vzgojiteljice izvajajo za razvoj veščin predbralne pismenosti. Komu je namenjena vrtčevska knjižnica in ali so vzgojiteljice zadovoljne z izborom njenega gradiva? Kako pogosto in na kakšen način sodelujejo z Mestno knjižnico Izola? Zakaj se jim zdi sodelovanje pomembno in kako to sodelovanje vpliva na njihovo delo v vrtcu?

Za namen lažjega ugotavljanja sodelovanja vzgojiteljic VIZ Vrtec Mavrica Izola in Mestne knjižnice Izola na področju bralne pismenosti smo oblikovali naslednje hipoteze:

- Vsi oddelki vrtca imajo v svoji igralnici urejen bralni kotiček za otroke.
- Vrtčevska knjižnica je namenjena le strokovnim delavcem vrtca.
- Vzgojiteljice, ki imajo manj delovne dobe v vzgoji in izobraževanju, se bolj pogosto odločajo za izvajanje predšolske bralne značke, kot pa tiste z več let delovne dobe.
- Vzgojiteljice se ne odločajo za izvajanje predšolske bralne značke zato, ker težko pritegnejo starše k sodelovanju.
- Vzgojiteljice VIZ Vrtec Mavrica Izola vidijo v Mestni knjižnici Izola pomembnega partnerja, ki jim pomaga pri razvijanju veščin bralne pismenosti otrok, zato z njo pogosto sodelujejo.
- Vzgojiteljicam je sodelovanje s knjižničarji pomembno, saj z njihovo pomočjo lažje uresničujejo cilje s področja jezika, kot jih opredeljuje Kurikulumu za vrtce.

5.2 METODOLOGIJA

Na podlagi študija literature je bil s pomočjo spletnega orodja 1KA oblikovan anketni vprašalnik o sodelovanju Mestne knjižnice Izola z vzgojiteljicami VIZ Vrtec Mavrica Izola na področju bralne pismenosti, s katerim smo želeli zbrati podatke o tem, kako pogosto in na kakšen način vzgojiteljice sodelujejo z Mestno knjižnico Izola in kakšna so njihova stališča do dejavnosti za razvoj veščin bralne pismenosti.

Anketni vprašalnik je nagovarjal le vzgojiteljice VIZ Vrtec Mavrica Izola, ne pa tudi drugih strokovnih delavcev vrtca in vodstva vrtca, saj so vzgojiteljice glavne nosilke ter odgovorne osebe za načrtovanje in izvedbo vseh dejavnosti znotraj posamične vrtčevske skupine. Anketa je bila izvedena med 2. 9. 2024 in 15. 9. 2024 in je zajela 15 od skupno 29 vzgojiteljic VIZ Vrtec Mavrica Izola, ki so v šolskem letu 2023/24 vodile enega izmed oddelkov vrtca. Povabilo k izpolnjevanju ankete je potekalo v sodelovanju z vodstvom vrtca.

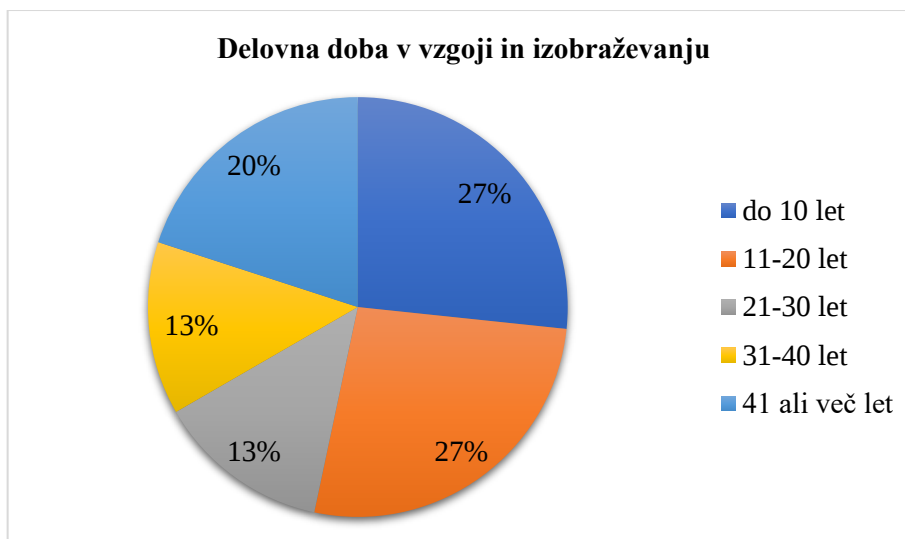
Anketni vprašalnik (glej prilogo 1) je zajemal 20 vprašanj, ki so bila razdeljena na 4 tematske sklope. Vprašanja prvega sklopa so bila namenjena pridobivanju splošnih demografskih podatkov (spol, delovna doba, vrsta oddelka); v drugem sklopu so bila vprašanja, ki se nanašajo na vrtčevsko knjižnico; tretji sklop je bil namenjen ugotavljanju dejavnosti/projektov, ki jih vzgojiteljice izvajajo za spodbujanje bralne pismenosti; v zadnjem sklopu pa smo vzgojiteljice povprašali o njihovem sodelovanju s knjižnico. Anketa zajema 11 vprašanj zaprtega tipa, 6 vprašanj pol odprtega tipa, 2 vprašanja tipa Likertove lestvice in 1 vprašanje odprtega tipa, kjer smo anketirancem dali možnost, da nam sporočijo vse, kar se jim zdi pomembno in ni bilo zajeto znotraj anketnega vprašalnika.

5.3 PREDSTAVITEV IN RAZLAGA REZULTATOV RAZISKAVE

Podatki, pridobljeni preko ankete, so bili statistično obdelani s pomočjo orodja 1KA in bodo v nadaljevanju predstavljeni po sklopih s pomočjo slik, izdelanih v programih Microsoft Word in Excell.

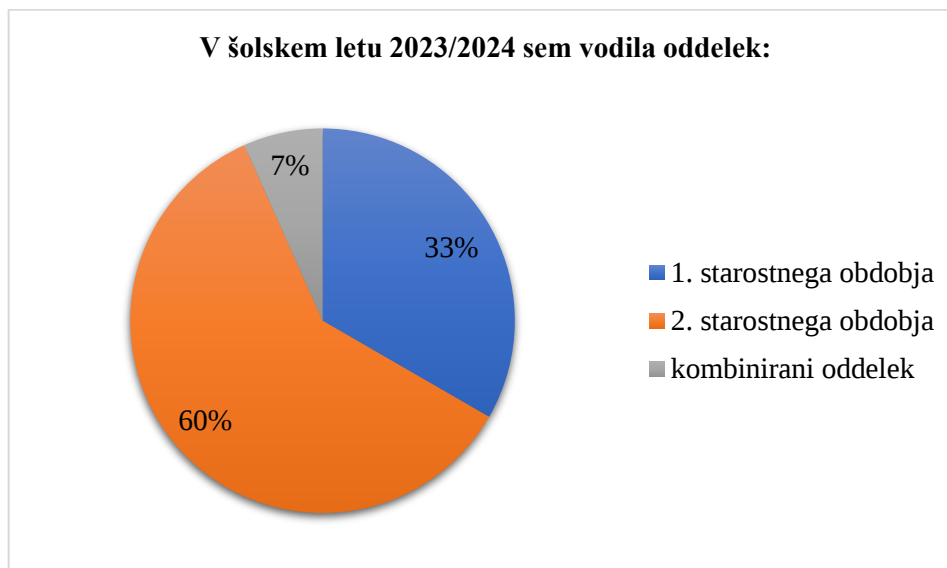
5.3.1 Splošni demografski podatki

V strukturi našega vzorca je bilo 7 % moških in 93 % žensk. Kakor je razvidno iz slike 1, ima več kot polovica anketirancev do 20 let delovnih izkušenj v vzgoji in izobraževanju, 26 % jih ima od 21 do 41 let delovnih izkušenj in 20 % vprašanih ima 41 ali več let delovnih izkušenj v vzgoji in izobraževanju.

Slika 1: Delovna doba vzgojiteljic v vzgoji in izobraževanju (n = 15)

Iz slike 2 lahko razberemo, da je 33 % vzgojiteljic v šolskem letu 2023/2024 vodilo oddelek 1. starostnega obdobja, 60 % vzgojiteljic je bilo zadolženih za oddelek 2. starostnega obdobja in 7 % vzgojiteljic je vodilo kombinirani oddelek.

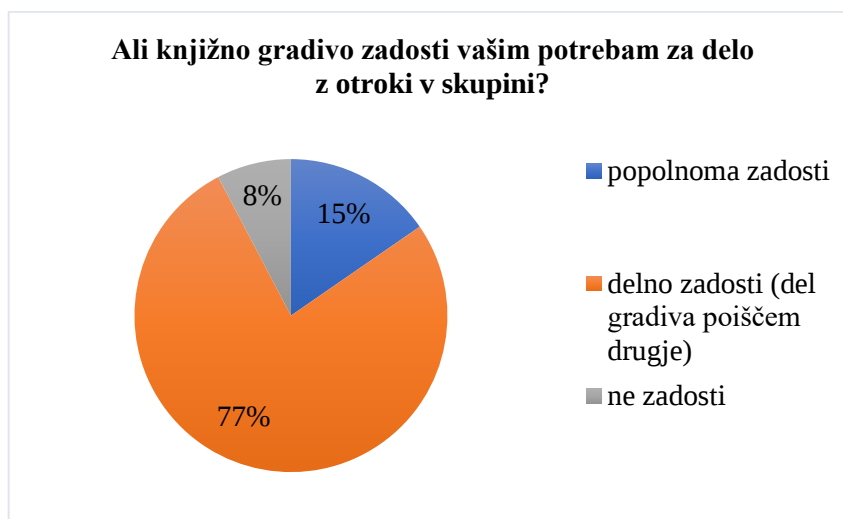

Slika 2: Vrste oddelkov glede na starostna obdobja (n = 15)

5.3.2 Vrtčevska knjižnica

V drugem sklopu vprašanj, ki se nanašajo na vrtčevsko knjižnico, smo vzgojiteljice najprej povprašali, ali ima njihova enota vrtca knjižnico. 87 % vprašanih je odgovorilo pritrdilno, 13 % pa negativno, zato je na vprašanja, ki se nanašajo na vrtčevsko knjižnico, odgovarjalo le 13 anketirancev.

Na vprašanje komu je knjižnica namenjena, so vse vzgojiteljice odgovorile enako, in sicer, da je knjižnica namenjena otrokom in strokovnim delavcem vrtca, ne pa tudi staršem otrok, vpisanih v vrtec. Z izborom gradiva vrtčevske knjižnice je zadovoljnih 38 % vzgojiteljic, 62 % jih je delno zadovoljnih, nihče pa ni z izborom nezadovoljen. Kakor je razvidno iz slike 3, gradivo iz vrtčevske knjižnice zadošča pri delu z otroki v skupini 15 % vprašanih, 77 % anketirancev je odgovorilo, da vrtčevska knjižnica le delno zadosti njihovim potrebam in da gradivo poiščejo drugje, 8 % vprašanih pa gradivo ne zadosti.

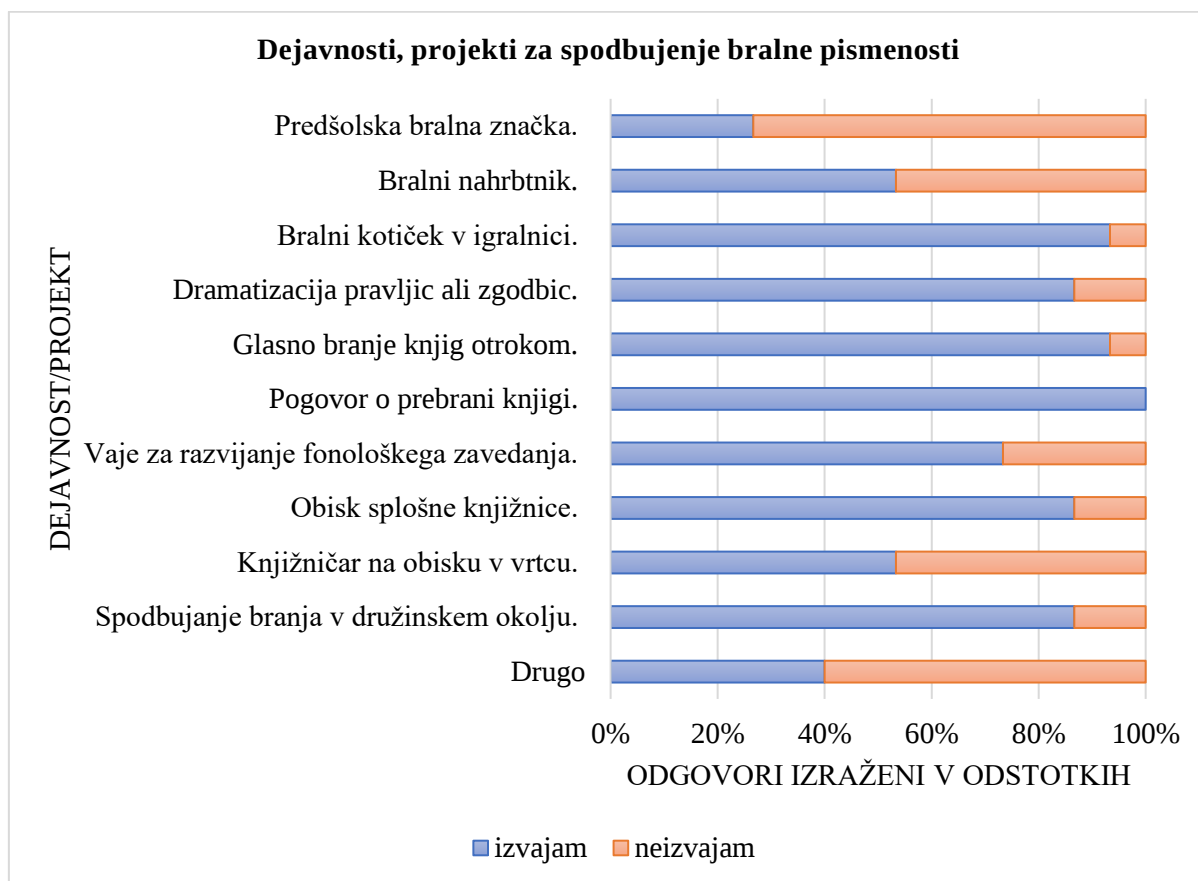
Slika 3: V kolikšni meri gradivo vrtčevske knjižnice zadosti potrebam vzgojiteljev za delo z otroki v skupini (n = 13)

5.3.3 Dejavnosti, projekti za spodbujanje bralne pismenosti

Tretji sklop anketnega vprašalnika je bil namenjen ugotavljanju dejavnosti in projektov, ki jih vzgojiteljice izvajajo za spodbujanje bralne pismenosti, zato smo jih najprej prosili, da označijo dejavnosti in projekte, ki jih izvajajo na tem področju. Kakor je razvidno iz slike 4, so se vse vzgojiteljice pogovarjale z otroki o prebranih knjigah, pri čemer pa je zanimiv podatek, da 7 % vprašanih ni glasno bralo otrokom. Sklepamo lahko, da je otrokom glasno brala druga oseba, pomočnica vzgojiteljice ali starši doma in da je vzgojiteljica le vodila pogovor o prebranem¹¹.

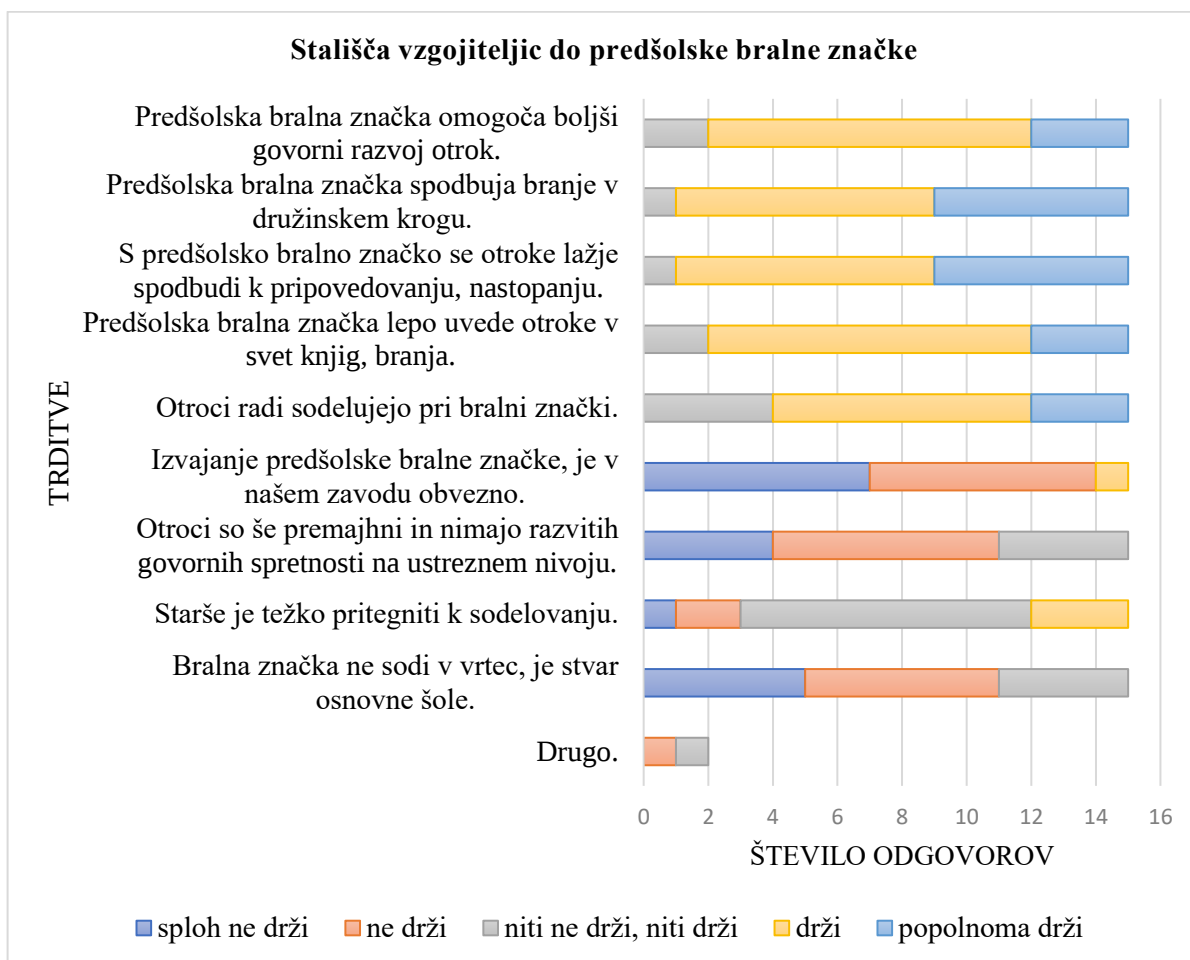
Zanimiv je tudi podatek, da 7 % vprašanih v igralnici nima bralnega kotička. 87 % anketirancev navaja, da spodbujajo branje v družinskem krogu, da dramatizirajo pravljice ali zgodbe in da obiskujejo splošno knjižnico. Možnosti, da knjižničar obišče otroke v vrtcu, se poslužuje 53 % vprašanih, medtem ko jih 47 % te možnosti ne izkoristi. Vaje za razvijanje fonološkega zavedanja izvaja 73 % anketirancev.

¹¹ Dopuščena pa je tudi možnost, da se je respondent zmotil in označil napačen odgovor.

Slika 4: Projekti/dejavnosti, ki jih vzgojiteljice VIZ Vrtca Mavrica izvajajo za spodbujanje bralne pismenosti (n = 15)

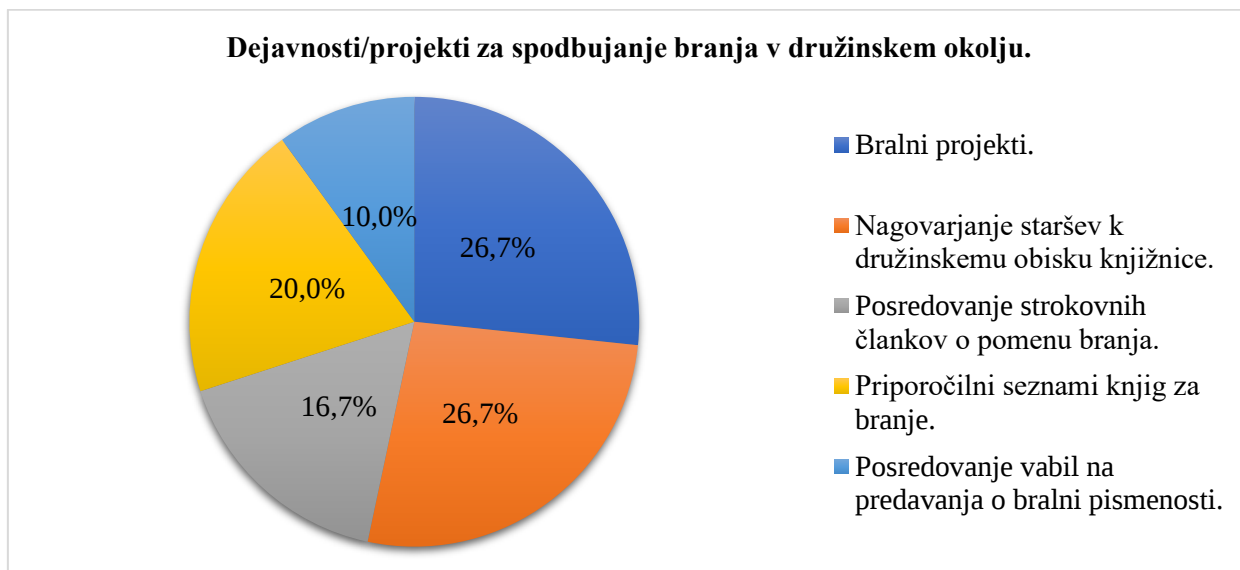
PBZ je v šolskem letu 2023/2024 izvajalo 27 % anketirancev, medtem ko je bralni nahrbtnik izvajalo 53 % vzgojiteljic. Iz slike 5 lahko razberemo, da so vzgojiteljice mnenja, da bralna značka ni le stvar osnovne šole, temveč je lahko tudi del programa vrtca. Podobno so zavrnile trditve, da so otroci v vrtcu še premajhni in da nimajo razvitih ustreznih govornih spretnosti za izvedbo bralne značke. 73 % vprašanih meni, da otroci radi ali zelo radi sodelujejo v PBZ, da PBZ spodbuja branje v družinskem krogu ter da se z njeno pomočjo otroke lažje spodbudi k pripovedovanju in nastopanju. 87 % vzgojiteljev celo meni, da PBZ lepo uvede otroke v svet knjig in branja in da otrokom omogoča boljši razvoj govora. Mnenja so bila najbolj deljena pri trditvi, da je starše težko pritegniti k sodelovanju v PBZ: 7 % jih pravi, da to sploh ne drži, 13 %, da ne drži, 60 % da niti ne drži, niti drži in 20 % da trditev drži.

Slika 5: Stališča vzgojiteljic do predšolske bralne značke (n = 15)

Na vprašanje ali bi vzgojiteljci izvajali PBZ, če bi imeli pri izbiri/pripravi gradiva pomoč knjižničarja, jih je 67 % odgovorilo pritrdilno, 33 % pa odklonilno. Na vprašanje o bralnem nahrbtniku je odgovarjalo le 8 anketirancev, torej tisti, ki to dejavnost izvajajo. Polovica vprašanih je povedala, da jim pri izboru gradiva za bralni nahrbtnik pomaga knjižničar, polovica pa izbor opravi sama.

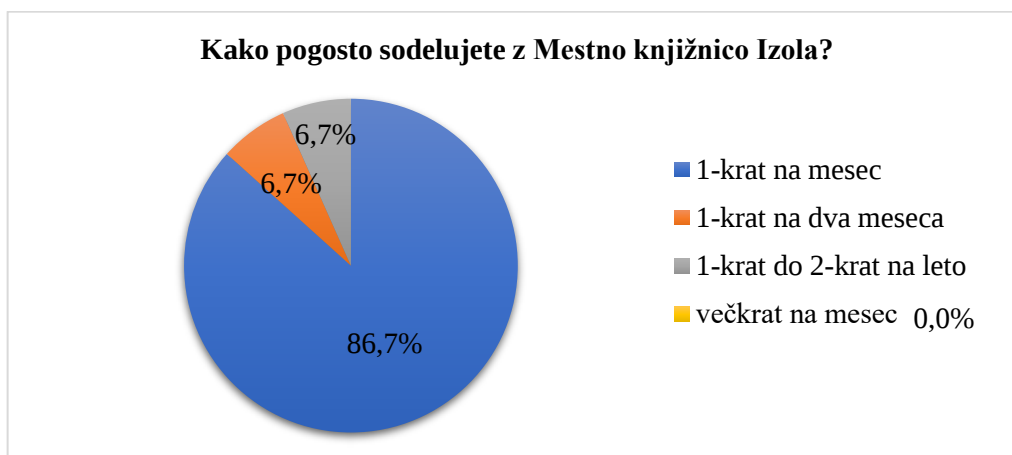
Iz slike 6 je razvidno, da vzgojiteljice za spodbujanje branja v družinskem krogu največkrat uporabijo bralne projekte (na primer PBZ, bralni nahrbtnik) in nagovarjanje staršev k družinskemu obisku knjižnice. Nekoliko manj se poslužujejo priporočilnih seznamov knjig za branje in posredovanja strokovnih člankov o pomenu branja. Najbolj poredko pa se vzgojiteljice za spodbujanje branja v družinskem krogu poslužujejo posredovanja vabil staršem na predavanja o bralni pismenosti.

Slika 6: Načini spodbujanja branja v družinskem okolju (n = 15)

5.3.4 Sodelovanje vzgojiteljic z Mestno knjižnico Izola

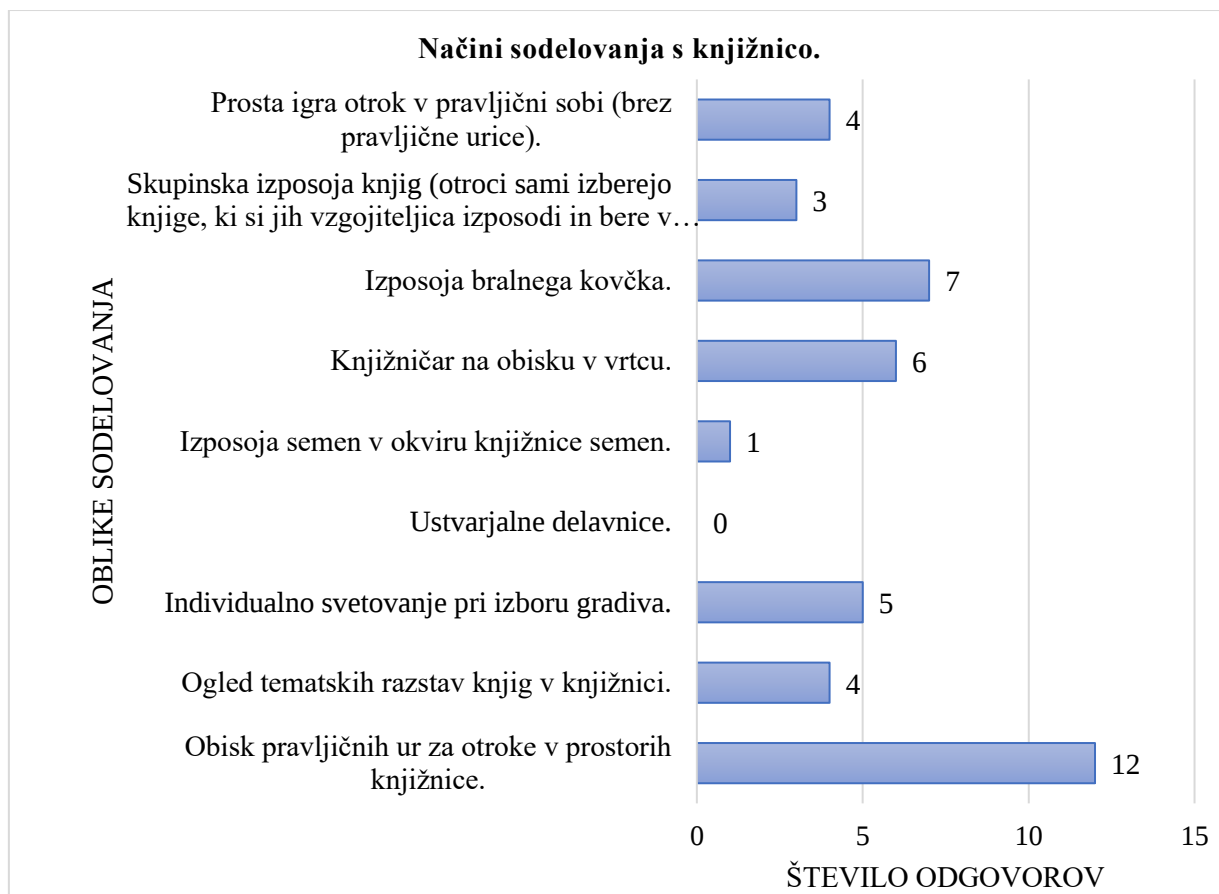
V zadnjem sklopu vprašanj smo ugotavljali, ali in kako vzgojiteljice sodelujejo z Mestno knjižnico Izola. Rezultati so pokazali, da vse vzgojiteljice s knjižnico sodelujejo, vendar različno pogosto. Kakor je razvidno iz slike 7, 86,7 % vzgojiteljic sodeluje s knjižnico 1-krat na mesec, 6,7 % jih sodeluje ali 1-krat na dva meseca ali 1-krat do 2-krat na leto, medtem ko nihče ne sodeluje s knjižnico večkrat na mesec.

Slika 7: Pogostost sodelovanja vzgojiteljic z Mestno knjižnico Izola (n = 15)

Vzgojiteljice s knjižnico najpogosteje sodelujejo preko obiskov pravljčnih ur za otroke v prostorih knjižnice(glej sliko 8), medtem ko se proste igre otrok v pravljčni sobi knjižnice

(brez pravljичne urice) posluži le 27 % vprašanih. Druga najpogostejša dejavnost, s katero vzgojiteljice sodelujejo z Mestno knjižnico Izola, je izposoja bralnega kovčka (47 %), nato pa knjižničar na obisku v vrtcu (40 %). Sledi individualno svetovanje pri izboru gradiva (33 %), ogled tematskih razstav knjig v knjižnici (27 %), skupinska izposoja knjig, pri kateri otroci sami izberejo knjige, vzgojiteljica pa si jih izposodi in prebere v vrtcu (20 %) in izposoja semen v okviru knjižnice semen (7 %). Nihče ne pride v knjižnico zaradi ustvarjalnih delavnic.

Slika 8: Načini sodelovanja vzgojiteljic z Mestno knjižnico Izola (n = 15)

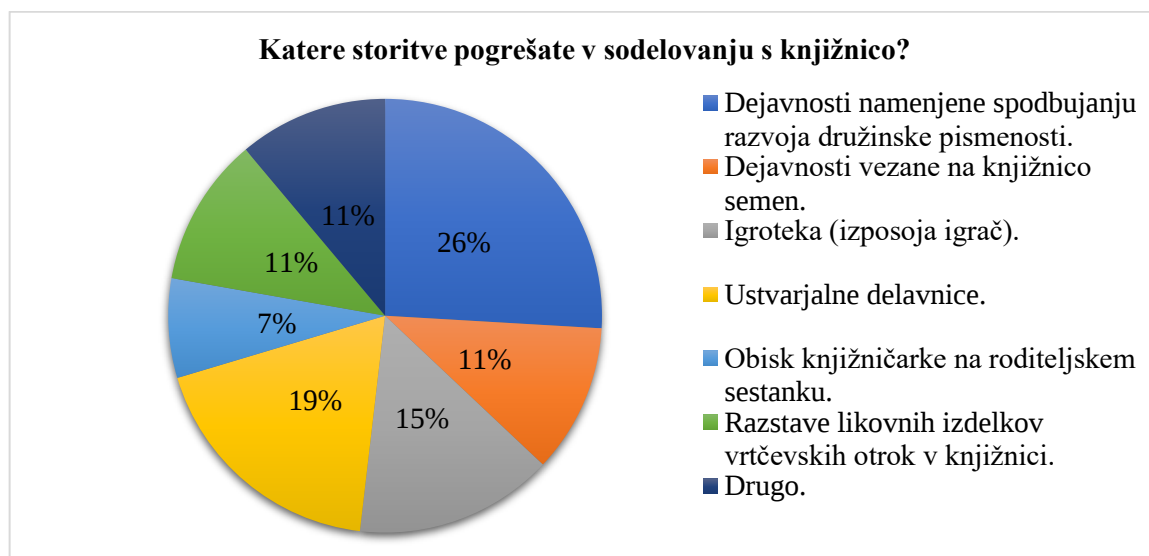
Med razlogi, ki jih vzgojiteljice navajajo za sodelovanje z Mestno knjižnico Izola (glej sliko 9), najpogosteje navajajo, da je za uspešen razvoj bralne pismenosti pomembno, da otroci spoznajo knjižnico še pred vstopom v šolo. Sledi trditev, da s knjižnico sodelujejo zaradi velikega izbora gradiva. Enakovredno so anketiranci izbrali odgovora, da s knjižnico sodelujejo zaradi nasvetov knjižničarja pri izbiri gradiva ter zaradi bibliopedagoških dejavnosti knjižnice. Nekoliko manj pogosto se vzgojitelji odločajo za možnost, da jim knjižničar pripravi gradivo v naprej, tako da ga ob prihodu v knjižnico samo prevzamejo in zaradi same bližine knjižnice vrtcu. Najmanj pogosto se za sodelovanje s knjižnico vzgojitelji odločajo zaradi zahtev vodstva vrtca.

Slika 9: Razlogi vzgojiteljev za sodelovanje z Mestno knjižnico Izola (n = 15)

93 % vzgojiteljic trdi, da jim sodelovanje z Mestno knjižnico Izola olajša delo, tako da lažje dosežejo cilje povezane z razvojem bralne pismenosti, le 7 % vprašanih pa meni, da jim dela niti ne oteži niti ne olajša.

Med dejavnostmi, ki jih vzgojiteljice pogrešajo v sodelovanju z Mestno knjižnico Izola (glej sliko 10), so izpostavile dejavnosti za spodbujanje razvoja družinske pismenosti (47 %), ustvarjalne delavnice (33 %) in igroteko (27 %). 20 % vzgojiteljic pogreša ali dejavnost vezano na knjižnico semen ali razstave likovnih izdelkov vrtčevskih otrok v knjižnici, najmanj pa je zaželen obisk knjižničarja na roditeljskem sestanku. Trije anketiranci so izbrali tudi možnost drugo in zapisali, da ne pogrešajo nobenih dejavnosti.

Slika 10: Storitve, ki jih vzgojiteljice pogrešajo v sodelovanju z Mestno knjižnico Izola (n = 15)

6 RAZPRAVA IN ZAKLJUČKI

Kljub temu, da zaradi majhnega raziskovalnega vzorca¹² ne moremo rezultatov raziskave posplošiti na celoten VIZ Vrtec Mavrica Izola, smo prepričani, da smo z anketo pridobili dragocene informacije o sodelovanju vzgojiteljic s knjižnico, ki jih bomo lahko uporabili pri našem prihodnjem delu.

Prvo hipotezo, da imajo vsi oddelki vrtca v svoji igralnici urejen bralni kotiček za otroke, lahko nedvoumno zavrnemo, saj je eden izmed anketirancev odgovoril, da takega namenskega prostora v igralnici nimajo. Konkretno bralnega kotička ni imela ena izmed skupin 1. starostnega obdobja, v katero so vključeni otroci od 11. meseca pa vse do 3. leta starosti. Pri tem bi bilo zanimivo vedeti, kakšna je bila dejanska povprečna starost otrok v tej skupini, vendar žal tega podatka z anketo nismo pridobili. Ta podatek bi nas lahko usmeril k razlogom, zakaj bralnega kotička v igralnici ni. Ne glede na to predpostavljamo, da se je vzgojiteljica namesto bralnega kotička redno posluževala vrtčevske knjižnice in da je na tak način zadostila potrebam otrok po stiku s knjigo, da jim je sama brala in se z njimi pogovarjala o prebranem. Dopuščena pa je tudi možnost, da se je vzgojiteljica pri izpolnjevanju ankete zmotila in označila napačen odgovor.

¹² V anketi je sodelovalo le 53 % vzgojiteljic, ki so v šolskem letu 2023/2024 vodile enega izmed oddelkov vrtca.

Drugo hipotezo, da je vrtčevska knjižnica namenjena le strokovnim delavcem vrtca, so anketiranci enoglasno zavrnil, saj so vsi odgovorili, da je knjižnica namenjena otrokom in strokovnim delavcem vrtca. Do vrtčevske knjižnice starši otrok nimajo dostopa, zato si tam ne morejo izposojati knjig. To vrzel mora nadomestiti splošna knjižnica, na katero je tako v veliki meri prenesena odgovornost za razvoj družinske pismenosti.

Ne drži niti trditev tretje hipoteze, da se vzgojiteljice, ki imajo manj let delovne dobe v vzgoji in izobraževanju, bolj pogosto odločajo za izvajanje PBZ. Raziskava je pokazala ravno nasprotno, saj je 75 % vzgojiteljic, ki so izvajale PBZ, imelo 31 ali več let delovnih izkušenj v vzgoji in izobraževanju, nobena pa manj kot 10 let. Razkorak, ki se kaže med starejšimi in mlajšimi generacijami vzgojiteljic, je lahko odraz spreminjanja vrednot vzgojiteljic in družbe do predšolske bralne značke in bralne kulture ali pomanjkanje izkušenj.

Mnenja glede četrte hipoteze, da se vzgojiteljice ne odločajo za izvajanje PBZ, ker je težko pritegniti starše k sodelovanju, so bila deljena, zato trditve ne moremo niti potrditi niti zavrniti. 27 % anketirancev se je s trditvijo strinjalo; 55 % se jih ni niti ne strinjalo, niti strinjalo; 9 % jih je odgovorilo, da trditev ne drži in 9 % da sploh ne drži. Pri tem je ponovno opazen trend, da se vzgojiteljice z več let delovne dobe v vzgoji in izobraževanju (31 let ali več) ne strinjajo s to trditvijo, mlajše vzgojiteljice pa se z njo bolj strinjajo. Pomemben je tudi podatek, da bi 67 % vzgojiteljic PBZ izvajalo, če bi imele pri izboru in pripravi gradiva pomoč knjižničarja. Sklepamo lahko, da je za izvedbo PBZ ključno število izkušenj, ki jih posamezne vzgojiteljice imajo na tem področju. Mlajše vzgojiteljice imajo manj izkušenj s spodbujanjem družinske pismenosti; lahko imajo težave pri tem, kako starše pritegniti k sodelovanju ali kako otroke motivirati za sodelovanje. Lahko nimajo dovolj znanja o knjigah, ki bi bile primerne za starost otrok v oddelku. Na tem področju bi jim lahko knjižnica priskočila na pomoč, ne samo pri zagotavljanju in izboru ustreznega gradiva za branje, temveč tudi s predavanji o otroški literaturi, o pomenu bralne in predbralne pismenosti za nadaljnji razvoj otroka itd.

Peto hipotezo, da vzgojiteljice VIZ Vrtec Mavrica Izola pogosto sodelujejo z Mestno knjižnico Izola zato, ker v njej vidijo pomembnega partnerja, ki jim pomaga pri razvijanju veščin bralne pismenosti otrok, lahko potrdimo, saj so vsi anketiranci odgovorili, da s knjižnico sodelujejo, 86,7 % pa je dejalo, da s knjižnico sodeluje 1-krat na mesec. Da se jim zdi sodelovanje pomembno podkrepi tudi podatek, da so med razlogi za sodelovanje najpogosteje navedli, da

je za uspešen razvoj predbralne pismenosti pomembno, da otroci spoznajo knjižnico še pred vstopom v šolo.

Potrdimo lahko tudi zadnjo, šesto hipotezo, da je za vzgojiteljice sodelovanje s knjižničarji pomembno, ker z njihovo pomočjo lažje uresničujejo cilje s področja jezika, kot jih opredeljuje Kurikulum za vrtce. Kar 93 % anketirancev je namreč povedalo, da jim sodelovanje z Mestno knjižnico Izola olajša delo ter da lažje dosežejo cilje povezane z razvojem bralne pismenosti.

Ugotovili smo, da so že ustaljene bibliopedagoške dejavnosti knjižnice, kot so vrtec na obisku v knjižnici ali knjižničar na obisku v vrtcu, priprava pravljčnih kovčkov in pomoč pri izbiri gradiva, dobro sprejete med vzgojiteljicami, zato bomo z njimi tudi v prihodnje nadaljevali. Iz rezultatov raziskave lahko razberemo, da nobena izmed vzgojiteljic ne pride z otroki v Mestno knjižnico Izola zaradi ustvarjalnih delavnic, kljub temu da knjižnica te dejavnosti izvaja, hkrati pa take dejavnosti pogrešajo. Sklepamo lahko, da vzgojiteljice ne vedo, da knjižnica ponuja ustvarjalne delavnice za otroke, zato bomo v prihodnje morali več pozornosti nameniti predstavitvi vseh dejavnosti, ki jih Mestna knjižnica Izola izvaja.

Razmislili bomo tudi o uvedbi novih dejavnosti, ki bi spodbujale razvoj družinske pismenosti. Ključno pri tem bo ugotoviti, na kakšen način motivirati starše za sodelovanje. Zagotovo bo tu potrebna zainteresiranost in pomoč vzgojiteljic. Možnosti je več, med drugim obisk knjižničarja na roditeljskem sestanku; s predavanji o pomenu predbralne in bralne pismenosti za nadaljnji razvoj otroka; s priporočilnimi seznammi za branje, tako za odrasle kot za otroke.

Poleg VIZ Vrtec Mavrica Izola delujejo na območju izolske občine še Italijanski otroški vrtec Izola – Scuola materna L'Acquilone ter zasebni vrtci, zato bi bilo v prihodnje potrebno enako raziskavo izvesti še v teh zavodih. Pomemben korak naprej pri promociji bralne pismenosti pa bo narejen, ko bo postal obisk knjižničarja na roditeljskem sestanku nepogrešljiv del predšolskega izobraževanja, zato bo v prihodnje potrebno raziskati, kako pogosto naj se knjižničar udeležuje roditeljskih sestankov in kakšna naj bo njegova vloga na teh srečanjih.

Raziskava, ki smo jo izpeljali, je razkrila šibko področje pri sodelovanju vzgojiteljic s knjižnico. Zelo poveden je podatek, da je anketo, kljub večkratnim spodbudam s strani vodstva vrtca, izpolnilo le 53 % vseh vzgojiteljic. Postavlja se nam vprašanje, na katero bo potrebno odgovoriti, kako motivirati vzgojiteljice za sodelovanje s knjižnico, saj to pomembno vpliva na

uspešen razvoj otrokovih predbralnih veščin in bralno kulturo. To so ključna vprašanja, na katerih bomo morali v bodoče delati, kajti vzgojiteljice so pomemben vezni element med knjižnico in otroci/starši.

Spodbujanje branja sodi med pomembne izzive našega časa, v katerem je knjiga vedno bolj zastavljen medij, saj digitalizacija in ekrani vedno bolj prežemajo vsakdan posameznikov. Z ljubeznijo do knjig se ne rodimo, s svojim zgledom nam jo privzgojijo starši ali druge pomembne osebe v našem življenju ter tudi vzgojitelji in knjižničarji. Branje je potovanje, naj bo to prijetna, pozitivna izkušnja že od malih nog.

7 NAVEDENI VIRI IN LITERATURA

Bogataj, A. (2019). Razvoj branja od vrtca do drugega vzgojno-izobraževalnega obdobja.

Šolska knjižnica, 28(2), 8–13. <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-V2TT3G1O>

Colja, T. (2013). *Porajajoča se pismenost v dvojezičnem okolju: primer otrok, ki obiskujejo vrtce s slovenskim jezikom v Italiji in dvojezični vrtec v Špetru*. Slovenski raziskovalni inštitut (SLORI).

Glinšek, M. (1998). Predšolska bralna značka. V T. Jamnik (ur.), *Predšolska bralna značka* (str. 9–28). Zveza prijateljev mladine Slovenije.

Gričar, L. (2013). Spodbujanje branja v predšolski dobi. *Vzgoja*, 15(58), 40–41.

<http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-PN72IZ9M>

Grginič, M. (2005). *Porajajoča se pismenost*. Založba Izolit.

Haramija, D. in Vilar, P. (2017). Bralna kultura kot pomemben dejavnik razvoja bralne pismenosti. *Otrok in knjiga*, 44(98), 5–16.

<http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-7Z7FKJ62>

Hrs, M. (2008). Študijski krožki 1994–2008. V M. Hrs in D. Kromar (ur.), *Mestna knjižnica Izola: 1958-2008* (str. 58–67). Mestna knjižnica Izola.

Jamnik, T. (1998a). Obisk knjižnice. V T. Jamnik (ur.), *Predšolska bralna značka* (str. 62–63). Zveza prijateljev mladine Slovenije.

Jamnik, T. (1998b). Predšolska bralna značka spodbuja starše, da berejo svojim predšolskim otrokom. V T. Jamnik (ur.), *Predšolska bralna značka* (str. 6–8). Zveza prijateljev mladine Slovenije.

- Jamnik, T. in Perko, M. (2017). Predšolska bralna značka spodbuja družinsko branje. V D. Haramija (ur.), *V objemu besed: razvijanje družinske pismenosti* (str. 185–194). Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Kerndl, M. (2022). Bralna pismenost. V S. Mršnik in J. Bone (ur.), *Spodbujanje razvoja pismenosti v vrtcu in šoli* (str. 8–23). Zavod RS za šolstvo.
<http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-OSQI683I>
- Kovač, A. (2020). *Vloga knjižnice v vrtcu* [Diplomsko delo]. Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta. <http://pefprints.pef.uni-lj.si/6272/>
- Kurikulum za vrtce: predšolska vzgoja v vrtcih.* (2019). Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport; Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Marjanovič Umek, L., Fekonja, U. in Hacin Beyazoglu, K. (2022). *Skupno branje odraslih in otrok: otrokov vstop v svet domišljije, čustev, besed in zgodb.* Mladinska knjiga Založba.
- Medved, K. (1998). Vzgoja in izobraževanje predšolskih otrok v knjižnici. V T. Jamnik (ur.), *Predšolska bralna značka* (str. 33–47). Zveza prijateljev mladine Slovenije.
- Mlakar, I. (2003). Vloga knjižnice. V M. Blatnik Mohar (ur.), *Beremo skupaj: priročnik za spodbujanje branja* (str. 84–91). Mladinska knjiga.
- Mlakar, I. (2009). Družinski obisk knjižnice. V L. Knaflič in N. Bucik (ur.), *Branje za znanje in branje za zabavo: priročnik za spodbujanje bralne pismenosti* (str. 49–54). Andragoški center Slovenije.
- Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti: (za obdobje 2019–2023).* (2019). Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport.
- Niklas, F. in Schneider, W. (2013). Home literacy environment and the beginning of reading and spelling. *Contemporary and Educational Psychology*, 38(1), 40–50.
<https://doi.org/10.1016/j.cedpsych.2012.10.001>
- Niklas, F., Cohrssen, C. in Taylor, C. (2016). The sooner, the better: early reading to children. *Sage Open*, 6(4), 1–11. <https://doi.org/10.1177/2158244016672715>
- Pečjak, S. (2010). *Psihološki vidiki bralne pismenosti: od teorije k praksi.* Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Skubic, D. (2017). Vloga vzgojiteljice oz. vzgojitelja v procesu razvijanje otrokove bralne pismenosti. *Jezik in slovstvo*, 62(1), 3–15.
<http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-EYE171IT>

- Slapar, S. (2013). Vloga svetovalnega delavca pri podpori razvijanja porajajoče se pismenosti otrok v vrtcu. *Šolsko svetovalno delo*, 17(1–2), 9–13.
<http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-B90MJP65>
- Slovar slovenskega knjižnega jezika*. (2014). Založba ZRC, Znanstveno raziskovalni center SAZU. www.fran.si
- Strategija razvoja Mestne knjižnice Izola 2021-2025*. (2020). Mestna knjižnica Izola.
- Stritar, U. (2003). Življenje s knjigo. V M. Blatnik Mohar (ur.), *Beremo skupaj: priročnik za spodbujanje branja* (str. 84–91). Mladinska knjiga.
- UNESCO. (2013). *Literacy and non-formal education*.
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000222125>
- Vilar, P. (2017). *Proaktivna splošna knjižnica za bralno pismenost in bralno kulturo*. Zveza bibliotekarskih društev Slovenije. <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-W2P874OB>
- Vonta, T. (2003). Različne oblike spodbujanja branja pri nas: korak za korakom. V M. Blatnik Mohar (ur.), *Beremo skupaj: priročnik za spodbujanje branja* (str. 84–91). Mladinska knjiga.

PRILOGE

Priloga 1: Anketni vprašalnik: Sodelovanje Mestne knjižnice Izola z vzgojiteljicami VIZ Vrtec Mavrica Izola na področju bralne pismenosti

Q1 - Spol:

- ☐ Moški
- ☐ Ženski
- ☐ Ne želim odgovoriti

Q2 - Delovna doba v vzgoji in izobraževanju:

- ☐ do 10 let
- ☐ 11 - 20 let
- ☐ 21 - 30 let
- ☐ 31 - 40 let
- ☐ 41 ali več let

Q3 - V šolskem letu 2023/2024 sem vodil/a oddelek:

- ☐ 1. starostnega obdobja
- ☐ 2. starostnega obdobja
- ☐ Kombinirani oddelek

Q4 - Ali ima vaša enota vrtca knjižnico?

- ☐ Da
- ☐ Ne

IF (3) Q4 = [1]

Q5 - Komu je knjižnica namenjena?

Možnih je več odgovorov

- ☐ Otrokom
- ☐ Strokovnim delavcem vrtca
- ☐ Staršem

IF (3) Q4 = [1]

Q6 - Ali ste zadovoljni z izborom gradiva vaše knjižnice?

- ☐ Da
- ☐ Ne
- ☐ Delno

IF (3) Q4 = [1]

Q7 - Ali knjižno gradivo, ki je na voljo v vrtčevski knjižnici, zadosti vašim potrebam za delo z otroki v skupini?

- ☐ Popolnoma zadosti.
- ☐ Delno zadosti (del gradiva poiščem drugje).
- ☐ Ne zadosti.

Q8 - Označite, katere dejavnosti, projekte izvajate za spodbujanje bralne pismenosti.

	izvajam	ne izvajam
Predšolska bralna značka.	☐	☐
Bralni nahrbtnik.	☐	☐
Bralni kotiček v igralnici.	☐	☐
Dramatizacija pravljic ali zgodbic.	☐	☐
Glasno branje knjig otrokom.	☐	☐
Pogovor o prebrani knjigi.	☐	☐
Vaje za razvijanje fonološkega zavedanja.	☐	☐
Obisk splošne knjižnice.	☐	☐
Knjižničar na obisku v vrtcu.	☐	☐
Spodbujanje branja v družinskem okolju.	☐	☐
Drugo:	☐	☐

Q9 - Ocenite, koliko se strinjate s trditvami.

	sploh ne drži	ne drži	ni ne drži, ni drži	drži	popolnoma drži
Predšolska bralna značka omogoča boljši govorni razvoj otrok.	☐	☐	☐	☐	☐
Predšolska bralna značka spodbuja branje v družinskem krogu.	☐	☐	☐	☐	☐
S predšolsko bralno značko se otroke lažje spodbudi k pripovedovanju, nastopanju.	☐	☐	☐	☐	☐
Predšolska bralna značka lepo uvede otroke v svet knjig, branja.	☐	☐	☐	☐	☐
Otroci radi sodelujejo pri bralni znački.	☐	☐	☐	☐	☐
Izvajanje predšolske bralne značke, je v našem zavodu obvezno.	☐	☐	☐	☐	☐
Otroci so še premajhni in nimajo razvitih govornih spretnosti na ustreznem nivoju.	☐	☐	☐	☐	☐
Starše je težko pritegniti k sodelovanju.	☐	☐	☐	☐	☐
Bralna značka ne sodi v vrtec, je stvar osnovne šole.	☐	☐	☐	☐	☐
Drugo:	☐	☐	☐	☐	☐

Q10 - Ali bi predšolsko bralno značko izvajali, če bi imeli pri izbiri/pripravi gradiva pomoč knjižničarja?

- ☐ Da
- ☐ Ne

IF (5) Q8b = [1]

Q11 - Pri izboru gradiva za bralni nahrbtnik, mi pomaga knjižničar.

- ☐ Da
- ☐ Ne
- ☐ Včasih

IF (6) Q8j = [1]

Q12 - S čim spodbujate branje v družinskem okolju?

Možnih je več odgovorov

- ☐ Z bralnimi projekti.
- ☐ Z nagovarjanjem staršev k družinskemu obisku splošne knjižnice.
- ☐ S posredovanjem strokovnih člankov o pomenu branja.
- ☐ S priporočilnimi seznamami knjig za branje.
- ☐ S posredovanjem vabil na predavanja o bralni pismenosti.
- ☐ Drugo:

Q13 - Ali sodelujete z Mestno knjižnico Izola?

- ☐ Da
- ☐ Ne

IF (8) Q13 = [1]

Q14 - Kako pogosto sodelujete z Mestno knjižnico Izola?

- ☐ 1-krat na mesec
- ☐ večkrat na mesec
- ☐ 1-krat na dva meseca
- ☐ 1-krat do 2-krat na leto

IF (8) Q13 = [1]

Q15 - Na kakšen način sodelujete z Mestno knjižnico Izola?

Možnih je več odgovorov

- ☐ Obisk pravljicnih ur za otroke v prostorih knjižnice.
- ☐ Ogled tematskih razstav knjig v knjižnici.
- ☐ Individualno svetovanje pri izboru gradiva.
- ☐ Ustvarjalne delavnice.
- ☐ Izposoja semen v okviru knjižnice semen.
- ☐ Knjižničar na obisku v vrtcu.
- ☐ Izposoja bralnega kovčka.
- ☐ Skupinska izposoja knjig (otroci sami izberejo knjige, katere si vzgojitelj/ica izposodi in bere v vrtcu).
- ☐ Prosta igra otrok v pravljicni sobi (brez pravljicne urice).
- ☐ Drugo:

IF (8) Q13 = [1]

Q16 - Ocenite, koliko se strinjate s trditvijo.

	sploh se ne strinjam	ne strinjam se	niti se ne strinjam, niti se strinjam	strinjam se	popolnoma se strinjam
S knjižnico sodelujem zaradi nasvetov knjižničarja pri izbiri gradiva.	☐	☐	☐	☐	☐
Knjižničar mi želeno gradivo pripravi vnaprej, tako da ga ob prihodu v knjižnico samo prevzamem.	☐	☐	☐	☐	☐
S knjižnico sodelujem zaradi njene bližine vrtcu.	☐	☐	☐	☐	☐
Vodstvo vrtca zahteva, da sodelujem s knjižnico.	☐	☐	☐	☐	☐

S knjižnico sodelujem zaradi velikega izbora gradiva.	☐	☐	☐	☐	☐
S knjižnico sodelujem zaradi bibliopedagoških dejavnosti knjižnice.	☐	☐	☐	☐	☐
Za uspešen razvoj bralne pismenosti je pomembno, da otroci spoznajo knjižnico še pred vstopom v šolo.	☐	☐	☐	☐	☐
Drugo:	☐	☐	☐	☐	☐

IF (8) Q13 = [1]

Q17 - Kako sodelovanje z Mestno knjižnico Izola vpliva na Vaše delo v vrtcu?

Možnih je več odgovorov

- ☐ Delo mi olajša, saj tako lažje dosežem cilje povezane z razvojem bralne pismenosti.
- ☐ Delo mi oteži, saj se moram za vsako dejavnost vnaprej dogovoriti s knjižničarjem.
- ☐ Dela mi niti ne olajša, niti mi ga ne oteži.
- ☐ Drugo:

IF (9) Q13 = [2]

Q18 - Zakaj ne sodelujete z Mestno knjižnico Izola?

Možnih je več odgovorov

- ☐ Knjižnica je predaleč.
- ☐ Pravlјice pripovedujemo že v vrtcu, zato ni potrebe po obisku knjižnice.
- ☐ Pomanjkanje časa.
- ☐ Za otroke so take dejavnosti prezahtevne.
- ☐ Obiskujemo drugo knjižnico.
- ☐ Otroci obiskujejo knjižnico s starši.
- ☐ Ne potrebujem dodatnega gradiva.
- ☐ Knjižnica nima gradiva, ki ga potrebujemo.
- ☐ Drugo:

BLOK (7)

Q19 - Katere storitve pogrešate v sodelovanju s knjižnico?

Možnih je več odgovorov

- ☐ Dejavnosti namenjene spodbujanju razvoja družinske pismenosti.
- ☐ Dejavnosti vezane na knjižnico semen.
- ☐ Igroteka (izposoja igrač).
- ☐ Ustvarjalne delavnice.
- ☐ Obisk knjižničarke na roditeljskem sestanku.
- ☐ Razstave likovnih izdelkov vrtčevskih otrok v knjižnici.
- ☐ Drugo:

Q20 - Bi želeli Mestni knjižnici Izola še kaj sporočiti, priporočiti glede nadaljnega sodelovanja z vrtcem?